

Per.

Felsőfenyédi Márton Pali bá ült a ház előtt, gyökereit beleeresztvén az idők mulásába. Karját mellén keresztbe fonta, valami láthatatlan támasztéknak neki térdelt, hátát megvetette a kerítésnek, a pipa volt a szája, orra, szeme, füle, a harisnya posztó összenőtt a kapu-előtti paddal, az ugaron nőtt a beléndek, a kertet kiverve a gyom, a ház oldala is lekiváncozott már a Fenyéd patakba: Pali bá ült a ház előtt, mint a halhatatlanság Buddhája s pipát.

Hogy ő nem szántott, nem vetett és nem aratott az még nem jelentette az ő tétlenségét: Pali bá perelt. S ne higye senki, hogy ez nem foglalkozás. Nem ám annak, aki 1000 holdban gazdálkodhatik. De akinek csak egy szántója, meg egy belsősége vagyon, annak nem hogy nem heverés, de csupa művészet, inkább nehéz raffinéria. Pali bá harminchat esztendeje perelt. Azóta ugyanis a maga gazdája. Husz esztendő koráig csak kibicelt hozzá az apjának. Mikor pedig az öreg föld alá került s veleveszett a birtok javarésze, akkor maga vette kezébe nem az ekeszarvát, hanem a fiskális kilincset. S ment, ment a föld. Pedig jó magasra esett a martja, patakviz se mosta, pálinka se apasztotta, fehérség se kendőzte magára fel, csak hát a régi, sűrű átok. Az igaztalanság. Már pedig vagy van igazság a földön s az a Márton Palié, vagy nincs s akkor minek bajlódni érte.

Volt úgy, hogy egyszerre két három per is folyt. Márton Pali bá világért nem veszekedett volna. Belékaszáltak a szomszédok a sarjuba, elhordták a mócok az őrfá-boronákat, az esküdtnek a csikója betévedvén az udvarba s megszalasztatván a villába hágott: no hiszen azért van a törvénybíró, hogy meglássék kinek van igazsága.

Soha egy pert nem nyert Pali bá. Biztosan egymás kezére játsztak ebben ügyvédek, telekkönyvezetők, szomszédok, régi rosszakarók, hamistanuskodók, bírák, minden, de még magának a jó Istennek a keze is benne kellett legyen a végzésben: lett legyen felperes, vagy alperes, Márton Pali itt ezen a földön hiába keresé a maga igazát.

A zsidó is észrevette, hogy itt egy furcsa konjunktúráról van szó, ma megvette a három holdat a kertből (kellett a perköltségekre a pénz) s egy esztendő múlva átitélődött neki az egész belsőség.

Egy szép napon megint azzal lett gazdagabb Pali bá, miszerint ha az oláh pakulár már tíz esztendő óta legeltette a kaszálón a kecskéit, hát az a füvesódal az már bizony az övé.

Igy folyt a föld, nagy barna hullámaiban sorra veszték jármos, fejős barom, igák, kertek, asztagok. Mire Pali bá az 50-ediket taposta immár csak azon kis szigetre szorult melyen állott, de inogva a ház. Az asszony két éve elhalt, gyerek nem maradt. Pali bának minden hozzátartozóját egy rideg tehén, meg egy könnyező szemű kutya tette ki. Hazulról alig is járt el. Nem igen volt már ember a faluban, akire ne kellett volna haragos szemmel nézni, de meg ha régi birtok mellett megy el az ember, ami ma már a másé, hát azt se igen állja ki gyűlölség nélkül.

Az embert ilyenkor már csak két lélekkel hagyja szóba állni az ursága, egyik is, másik is nem fajtábéli, idegen, szolgálélek. Mózsi a kocsmáros és Juon a pakulár. Mózsi nem tehet arról, hogy zsidónak született, hogy tehát a belsőség az ő kezére folyt át, ő csak pálinkát mér a pult mögött, s az a hibás, aki megissza. Pali bá újabb ezt is megcselekszi, áldott, istenes, melegítő, vigasztaló, felejtető egyetlen jó barát a szesz.

A Juon megátalkodott szivességei elől pedig csak nem lehet kitérni: hol egy malomkerék juhsajtot, hol

ordát, tejet hoz le a havasból s rátukmálja azt nyers' makacs, indián modorával Márton Pali bára. Az egyetlen, aki dacára, hogy megnyerte a kaszáló pörét, nem tart haragot Pali bával. Aztán meg olyan ügyefogyottan, olyan korlátoltan és állatszaguán ember.

Igy élt Márton Pali bá. Igy ült a ház előtt és csudálta az emberi igaztalanságot, a meddő sok nyárt, az örökké folyó Fenyéd patakát, a távol havasok kékségét, az elfutó időt, elterülő földet. Viselte az örökös pert a fajtájával, az Istenével, az apja, nagyapja, dédapja vére szerint. A zsidó mérte hozzá az olcsó pálinkát, az oláh gyurta hozzá a sovány, ködmönizű sajtot.

Egy tavasszal aztán megindult Pali bá feje felett a fenyédi erdő. Már akkor három zsidó bolt volt a faluban és nyolc pakulár legeltetett a havason. A minden székelyek Erdély birtokló örök nagy pere veszett el: századokon át másfél millió Márton Pali bá ülte fényesre a ház előtti padot s csudálta látatlan szemekkel hogy folyik el a föld.

62 éves volt Pali bá, mikor ezen az őszön eltemették. Az oláh csendőrök elvitatták, kivágatták azt a 10—12 szilvafát a szerius kertből.

S aki annyi nagy pert könnyen és játékközben elveszített, ennek az utolsóának az elvesztésébe nem tudott belenyugodni, udvarhelyszéki székely ember volt.

Udvarhelyi.

Hogyan dolgoztak ők . . .

Az új cseh-szlovák államnak egy belső propagandára szánt füzetéből.

(Folytatás.)

A Szokolok fejlődése a többi szláv országokban.

A Szokolok gondolata nagyon gyorsan elterjedt a jugoszlávok között, akiknek első helyi egyesülete Ljubjanában alakult 1863-ban, déli Szokol néven. Ez az egyesület azonban hosszú ideig elszigetelten maradt s csak 1904-ben, Ljubjanában tartott kongresszus után szaporodtak rohamosabban a délszláv szokolok. A horvátoknál az első egyesület 1874-ben alakult Zágrábban „Hrvatsky Sokol“ (horvát Szokol) név alatt. De a horvát szokolok is csak 1904-ben vettek nagyobb arányú fejlődést. Az első szerb egyesület 1882-ben Belgrádban alapították, ez azonban izolálva maradt. Ezzel szemben a Magyarországon, Szlavóniában élő szerbek számos egyesületet alapítottak, az elsőt 1904-ben Károlyvárosban.

A királysági szerbek „Dusan Sylvi“ (Erős Dusan) nevű egyesületeket alakítottak, azonban 1910-ben a csehek kezdeményezésére ezek is a Szokolokhoz csatlakoztak.

A Szokolok eszméi Lengyelország különböző részeibe is behatoltak. Az első egyesület 1884-ben Lembergben alakult. Oroszországban a Szokolok eszméi a cári kormány bizalmatlansága miatt sokat szenvedtek. Ennek következtében a megalakult egyesületek csak 1908-ban vehették fel a Szokolok egyesületének nevét s 1910-ben már az orosz szokolok is résztvettek 1400 tagjukkal a szláv Szokolok prágai kongresszusán.

1907. óta az összes szláv Szokolok egyesültek a Szláv Szokolok Egyesületében, melynek székhelye Prágában van. A csehek bevitték a Szokolokat Amerikába is, ahol két hatalmas szervezetet létesítettek: a Szokolok nemzeti egyesületét és a munkás Szokolokat. Az amerikai Szokolok mindig nagy számmal vettek részt a federális ünnepekben és nagy befolyásuk volt a torna fejlődésére az ő hazában is. Az amerikai Szokolok nagy befolyásúak azonban különösen a világháború alatt érvényesült, amikor pénzzel és nagyszámú önkénteseikkel jelentősen segítségére voltak az ententnek.

Összeköttetések a külfölddel.

A cseh nemzet a nagy népek előtt ismeretlen volt. A külföld csak német lapok információi nyomán hallott róla, ezek pedig sokat adtak arra, hogy Ausztriának német külseje legyen. Midőn a cseh külföldön azt mondta, hogy nem német, magyarnak, vagy pedig cigánynak nézték. Ez rögtön megváltozott, míhelyt 1889-ben a cseh Szokolok barátságos érintkezésbe léptek a francia tornászokkal. *Franciaország adta meg a lehetőséget a Szokoloknak és az egész cseh nemzetnek, hogy a külfölddel megismertesse magát.* A francia tornászok és a cseh Szokolok érintkezése nemsokára kiterjedt a két fővárosra, Prágára és Párisra, a zszurnalisztikai, tudományos és művészi körökre, s lassan forró barátsággá fejlődött a két nemzet között. Franciaországnak nagy befolyása volt a Szokolok tornai fejlődésére, amennyiben ezek megismerték a franciák testnevelési módszereit, másrészt alkalmuk volt összemérni erejüket vetélytársaikkal, sőt sikereket is elérni a különböző versenyeken. Ezzel szemben a Szokolok határtalan bámulatot és szeretetet ébresztettek a cseh nemzetben a franciák iránt. Így aztán a háború elején a *cseh nemzet sympathiája megdőnt-hetetlenül Franciaország és az entente mellett nyilatkozott meg.* Ezen kölcsönös sympathia szülte a cseh-szlovák hadsereget Franciaországban, Olaszországban, Oroszországban, Amerikában. A világháború összes harcterein kifolyt vér pedig ezen érzelmeket mégjobban megerősítette. Franciaországon kívül a Szokolok privát összeköttetéseket tartottak fenn *belga tornászokkal*: Brüsszelben résztvettek 1908-ban és 1910-ben a belga tornászok egyesületének kongresszusán. Ezen összeköttetéseiket Angliára is kiterjesztették s 1911-ben résztvettek a Londonban tartott nemzetközi tornászmerkőzésen, ahol az angolok és franciák ellen megnyerték az „ezüst pajzsot”. A Szokolok bajnoki híre betetőződött az „Európai Tornász Egyesületbe” való belépésükkel, amelynek keretében három alkalommal lettek elsőek Európa összes országainak tornaegyesületei, így mesterei a franciák előtt is.

(Folyt. köv.)

Pesti villamoson...

Külvárosi végállomás. Új utasok. Elviselt, kopott emberek. A kalauz csenget. Sikongva csörömpöl a villamos félreacsapott fedelű, alacsony házak között. A kocsiiban szegénység szaga terjed, szóltan emberek görnyednek.

Kicsi beteg vézna fiucska koldul kinyújtott, maszatos kézzel...
Adnak neki. Ki koronát, ki kettőt...

Megállók. Jobb ruhás utasok, jól táplált siberek szállanak fel. Festett arcú nők.

Félkaru rokkant kapaszkodik fel. Kéreget. Semmi...

Végre egy hölgy — szikrázó drágakövek, ruhája utolsó divat, karján és lábán aranykarikák. — Kinyitja erszényét s gyűrött papír bankók között keresgél...

Jól megnézem... Kis kék ötven fillérest adott...

Friss, napos levegő. A duna fölött robogunk.

Csendes, ájtatos arcú, szakállas úr ül le egyik sarokban. Bádögkeresztiek előtt suhanunk el. Emberünk buzgón veti a keresztet. Felfelé horgadó szemmel...

Óbuda. Sok leszálló.

Pillanatig kavarodás... Szítkok zuhataga... rendőr... s viszik is már az ájtatos arcú... órát akart lopni...

Végállomás...

Szamos.

Napló.

Anyám...

Anyám lelkem jó lenne most feléd menni. Jó lenne, ha várnál reám régi szobában, régi karszékben. Ezüstfehér fejedén régi, sárgult csipke — Anyám! jó lenne eléd hullani, megcsókolni a kezed és megváltódní a szemed tiszta tekintetében. Anyám! jó lenne hozzád panaszkodni menni. — Panaszolni, tudod, mint akkor régen, téli éjszakán, mikor fehéren hullott kinn a holdfény s benn ismeretlen erdőkről mesélt a tűz. — Oda ülnék melléd, mint akkor, az öledbe hajtanám a fejemet, a szemem lehunydnám s mondanám neked: „Anyukám lelkem! elmentem tőled lázas szemmel, kíváncsin, keresőn. Nekivágtam az erdőnek virágot, kincset, meséket kerestem, napfényes tisztást — szép, új életet, aztán álmatlan hajnalon rábredtem arra, hogy a megtalált kincs nem kincs, a gyémántjaim fénye halvány, az új életem nem élet s egy másik hajnalon visszaindultam hozzád. Most itt vagyok, hoztam neked a lelkem széttepett vásznát. Hoztam, hogy puha ujjakkal, acél tüvel himezzed újra, szőjed fátyollá, puhává, széppé, hogy várhassam újra a fák új virágzását, tavaszi patakok kacagását. Szeressem újra a mesét, asszonyi szóban a csendeset s a gyermek szemekben a tisztaságot.

Anyukám lelkem! jó lenne megindulni feléd! Megtanulni tőled, hogy mullott el egyik-másik asszonyi éved, hogy hullottak szét az álmaid, hogy gyűlt a szemedbe a fájdalom? Hogy, mikor, miért lesz fájdalmas az asszonyok szeme? Gondolkoztál már rajta? — A nagyanyámé, a te anyádé is fájdalmas volt? — Néha, ha arra gondolok, ami akkor lehetett, mikor még én nem voltam, nem látok mást, csak egymásután jövő jószágos asszony szemeket és felemelkedő-visszaomló asszony karokat. — Vajon mit akartak az asszony karok? — Mit akart a te karod, mikor felemelkedett? Én csak azt láttam, mikor lehullott, mikor engem ölelt, mikor engem védett. — Talán azért emelkedett fel a te karod, az anyádé, a nagyanyádé s minden asszonyoké, hogy védőn hulljon vissza a gyermekükre!... De mit akarnak a mi karjaink, az enyém, a tiéd, a mindenkié, aki felemelte, hogy új életet keressen magának. — Hová hull a karunk anyukám, jószágos szemű, drága asszony? — Te, te mondd meg, aki talán már előre készítetted a kötést az ütés helyére, ott a fehér falu házában, az akácfák alatt! — Mert lehull a karunk, nem erős, gyenge, fáradt — az arcunk sápadt, a lelkünk tépett, árva. — Hova hull a karunk anyukám drága?...

Lelkém! jó lenne feléd menni. Elindulni a nagy, idegen városból s menni át az éjszakai pusztán, a tavaszi erdő-kön, hegyeken, a régi házig, hozzád. Eléd hullani, megcsókolni a kezedet s megtisztulni a tekintetemben drága-drága, halottá vált anyám...

Szentistváni Nemes Irma.

Avárosi gőzfürdő gyógyfürdő osztálya teljesen felszereltetett és megnyitott. Hideg gyógy, félfürdők, szénsavas, villamos, szikósos stb. gyógyfürdők; villa-mos és kézi gyögmasszás, pakolás, hőlégszekerény, stb. férfiak részére reggel fél 7-től délután 1-ig, nők részére reggel fél 7-től délután 1-ig, nők részére dé-lután 2—7-ig állandóan üzemben. Az orvosi rendelést dr. Szabó József egy. magántanár, az egyetemi ideg-gyógyászati klinika vezetője látja el, aki rendeléseket magánbetegek részére is délután 3-tól fél 5 óráig tart, a fürdő orvosi rendelőjében.